

jesen, breza itd. Debelo seme, t. j. storže raznega hovja moramo nabirati, ko še niso sprézani, ali z drugimi besedami: dokler še seme v storžih skrito tiči. Čas za nabiranje tega semena je vsa zima, in sicer čim pozneje, tim bolje. Edino izjembo dela jelka, ker njeni storži se razprezajo koj, kakor hitro je seme zrelo; torej se pravi čas za nabiranje tudi zamuditi ne sme. Storži se morajo potem popolnoma posušiti. Za jelkine storže je dosti, ako se le na kaki zračni kraj vsujejo; posušeni razpadajo zdajci sami po sebi. Storži od smreke, mecesna in raznoverstnih borovcev pa potrebujejo za razprezanje še posebne gorkote; naj se nasujejo torej ali na solčnem kraju, *) ali pa v kaki dobro zakurjeni stanici. Ko so storži popolnoma suhi, se denejo v kaki žakelj in se enkrat dobro pretresejo z ene strani v drugo, da seme vén poleti.

Ako nabiramo drobno seme, t. j. želod, žir ali kostanj, moramo dobro paziti na to, da ima pravo debelost, in da ni od žižeka (Rüsselkäfer) razjedeno. Tudi to seme se mora posušiti, posušeno se sme nakupičiti v večji množini, in ako v tem stanu ne postane polno, je znamenje, da je popolnoma dobro. Habáto seme (brestjevo, javorjevo, jesenevo, brezovo itd.) pa se mora nabirati neposredno iz drevja, ker ga sicer veter na vse strani raznese. Sploh pa veljá za vsa drevesna semena naslednja opazka: vsa so o času zrelosti vlažna. Ako jih pustimo nakupičeno ležati, se sama po sebi razgrejejo, vnamejo, ter zgubijo plodnost. Zlasti brezovo seme je v tej zadevi posebno kočljive narave, torej je dobro, da nasujemo semena plitvo na kake dilje ali pa po skednu, in še le popolnoma suhe spravimo dotlej, da jih rabimo.

(Dalje prih.)

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

13. Bil je Metelko v mnogih rečeh Vodnikov naslednik. Dobil je menda tudi nekatere njegove spise. Tako je n. pr. sestavljal večí slovenski slovar že J. Z. Popovič, B. Kumerdej itd. Tudi Vodnik se poprime tega dela, marljivo nabira ter nabere do 30.000 slovenskih besedi, in jih (po Adelungu) vredí v nemško - slovensko - latinski slovar, ki bi šteti imel do 80 pol srednje osmerke. Nanašajen je bil že l. 1806; posebej napové nanj naročevanje sredi l. 1813 s prvo tiskano polo, ali po vojski in nemili Vodnikovi ošodi zastane tolikanj zaželeno delo. Po njegovi smerti rokopis za 130 glđ.

*) Se vé, da se to more storiti le o poletju. Pustijo naj se ležati storži kakih 48 ur na toplem solncu. Opomba g. docenta.

kupi Ravnikar, modroslovnih šol ravnatelj, ter ga izroči Metelkotu, češ, da ga spravi polagoma na svetlobo.

Kakor Vodnik na Kranjskem, je izdeloval slovar Jarnik na Koroškem. Pošlje mu neki Metelko tudi rokopis Vodnikov. Jarnik si dobi založnika in tiskarja; bile so štiri pole že natisnjene, kar se zboji založnik s tiskarjem vred prevelikih stroškov, in tudi Jarnikov rokopis ostane le rokopis. Enako je pripravljaj zanj Dajko na Štajarskem, pa ni Dajko ni Metelko ga ne moreta spraviti na dan.

Krog l. 1830 se je Metelčica jela nekoliko bolj gibati, in l. majnika je z Dunaja Kopitar o slovarju pisal Metelkotu: Prav Vi ste ali bi vsaj biti mogli tisti mož, ki sem si ga želel v svoji slovnici str. 56, kateri nam popiše naposled jezikov zaklad . . . Zedinite se z gosp. Čopom in pomenkovaje se z Dobrovskym ter s slovarji vseh drugih narečij v rokah, nekaj sami nekaj po svojih učencih zapisujte besede, kakor nanese, na posamne osminske liste, ki jih dajte potem vsaki teden abecedno vrediti. Čez leto in dan je tako nastal slovar Vukov. Ali začeti se mora. *Dimidium facti qui bene coepit habet*, pravi naš Horac. *Dic hoc tibi ipsi et Čopio cum salute mea.* — Kako je z Ravnikarjevo biblijo? — Vi tedaj pa Čop *cum discipulis* — spravite se nad *inventarium ut dixi.* *Valete et favete vesterrimo Jernejo.* —

Tretji, ki je pisal v Metelčici, je bil ranjki Franc Jelovšek (r. v Ljubljani 1793, u. v Novomestu 1868). Iz tistega vzroka, da se v njej prične učiti po šolah in se je privadi mladina, dá na svetlo: *Kerčanski nauk za slovenske šole poleg katekizma po c. k. deržavsh.* V Ljubljani 1831. 8°. 131 str. — Metelko ga pripisuje kar Jelovšku, ki je bil takrat katehet v normalni ljubljanski; bere se vendar, da so ga skladali skupaj Fr. Jelovšek, U. Jerin (v Ljubljani r. 1785, u. 1849) in J. Burger, tedaj prvi ali naj gorečniji Metelkovec (cf. *Carinthia* 1831, 25; *Südsl. Lit.* I. 45). „Ta katekizem je po pravih kateheških pravilih lepo zversten, in se tudi v zavédi lepe slovenščine priporoča“ (Met. Pismen.).

Zapored so prihajale šolske knjižice v novem čerkopisu na svetlo. Vlada sama, kakor se kaže, je podpirala to početje in pripustila Metelčico v deržavne šole. Množili so se pisatelji in skerbeti jeli ne le za šolsko mladino, tudi za prosto ljudstvo, za narod slovenski. I temu naj se dajejo v roke podučne knjige, da se mu po njih, si mislijo, prikupi tudi popravljena pisava ter se tako vstanovi. Naj gorečniji med temi je bil J. Burger, duhovni vodnik v ljubljanski duhovščnici, naslednik J. Zalokarjev. Množili so se pa tudi Metelčice neprijatelji, in dasi ravno so to leto že prednje straže bile se spoprijele in je v kratkem udariti se pretila abecedna vojska, naj

se vendar naštejejo poprej še knjige, ki so prišle tedaj v Metelčici na svetlo.

Četerti namreč, ki je boril se in pisaril o in v Metelčici, je bil že tudi ranjki Jožef Burger (v Krašnji r. 1800, u. 1870 v Šmartinu pri Litiji). Poslovenil je: 1) *Nedolžnost preganjana in povečšana*, povest iz pisem Kristofa Šmida. V Ljubljani, 1832. 8^l. 124 str. 2) *Ecstahi*. Povest iz pisem Kristofa Šmida. V Ljublj., 1832. 8^l. VI. 149 str. 3) *Pomoč v sili ali leseni križ in sreča dobrega uka*. Dve povesti iz pisem Kristofa Šmida. V Ljublj., 1832. 8^l. 48 str. 4) *Svete Terezije Premišljevanja in perserčni pogovori s Bogom*, z njenim popisom svoje mladosti in z nekaterimi njenimi uki. Iz njenih pisem okrajšal Simon Buhfelner, fajmošter na Nemškem. V Ljublj., 1834. 8^l. str. 84. — Pri sv. Jakobu je slovel tedaj duhovni pomočnik Anton Pekec (r. v Stopičah 1803, u. v Ljubljani 1833). Prav radi so njegove duhovne govore poslušali ljudje, in da bi z duhovnim pridom pomnili jih tudi v prihodnje, dá po njegovi smerti v pocirilici na svetlobo Jož. Burger: 5) *Razlaganje dopoldanje očitne službe božje*, ali keršcauski nauki od s. maše in pridig, ki jih je imel Antoni Pekec, kaplan per s. Jakobu v Ljubljani, v l. 1832. Natisnil J. Blaznik v Ljublj., 1834. 8^l. VIII. 499 str. In 6) *Kristusovo Terpijenje v osem postnih pridigah*, ki jih je imel Antoni Pekec, kapl per s. Jak. v Ljublj., v l. 1831. V Ljublj. natisnil J. Blaznik, 1835. 8^l. 122 str.

„Bukve g. Burgerja, piše spet Metelko v Pismenici, in veliko prevred ta svét zapustivšega Pekca so v prav lepi in čisti slovensčini pisane, in se tudi v svoji oségi sosebnopriporočajo; marsikteri, ki so že veliko tacega brali, pravijo, de kaj bolje in lepše izdelanega v slovenskem, in tudi v nemškem jeziku, še niso najdlji, kakor je Razlaganje dopoldanje službe božje. Hvala, ki jo tukaj g. Burgerju, zgoraj g. Zalokarju in g. Potočniku po zasluženju njih lepega pisanja damo, tudi skorej vse druge pozneje pisatelje zadéva, kateri so se po teh ravnali“.

Umetnost.

Nauk o umni živinoreji. Slovenskim gospodarjem spisal in s podobami razjasnil dr. Janez Bleiweis. Izdala in založila c. k. kmetijska družba Kranjska 1871. Natisnil Jožef Blaznik v Ljubljani. Ta zlatega denarja vredna knjiga prav po domače razumevno in skozi in skozi oziraje se na naj važnejša vodila o reji naše domače živine obravnava vse, česar je treba voditi umnemu živinorejcu, ter vse to kaže s prelepimi v jeklo vrezanimi podobami. Živo priporočamo to knjigo vsem ljudskim učiteljem, vsaki ljudski šoli in knjižnici in vsem, ki živé med ljudstvom in jim je volja pospeševati prvi del gospodarstva, t. j. domačo živinorejo. Cena tej krasni knjigi je le 80 kr., res v nikakoršni primeri z zanimivim obsegom, ki se v njej nahaja.

Vojvodina Kranjska. Zemljevid za ljudsko šolo. §. 58. novega učnega reda od 20. avg. 1870. I. nalaga ljudski šoli skerb,